

- szkolnego i domowego użytku. B. Lessmann, Warszawa.
- REYMONT W.S. 1949. Pisma. T. 4. Gebethner i Wolff, Warszawa.
- ROMANTYCZNE wędrówki po Galicji. 1987. Wybr. i opr. A. Zieliński. Wrocław.
- SKŁODOWSKI W. 1861. Wykład zoologii. Warszawa.
- SOBIESZCZAŃSKI F.M. 1878. Flora i fauna miasta Warszawy. Ustęp z opisu tego miasta. Józefa Ungra Kalendarz Warszawski Ilustrowany na rok 1878, 93-97.
- STRÄSSLE F. 1873. Historia naturalna krótko zebrała dla młodocianego wieku. III wyd. E. Wende i Spółka, Warszawa.
- SZAFARKIEWICZ J. 1853. Historia naturalna dla szkół. Kurs II. J.K. Żupański, Poznań.
- SZAFARKIEWICZ J. 1861. Historia naturalna dla szkół. Kurs II (wyd. II). J.K. Żupański, Poznań.
- ŚLIWKA J. 1865. Historia naturalna. K. Prohaska, Cieszyn.
- TARGIONI-TOZZETTI G. 1741. Lettera [...] sopra una numerosissima specie di farfalle vedutasi in Firenze sulla metà di luglio 1741. Nuova stamperia di Gio. Batista Bruscaجلي e compagni, Firenze.
- TRIPPLIN T. 1854. Asmodeusz w Paryżu. Wspomnie-
nia lekarza Polaka. T. 1-4. S. Orgielbrand, Warszawa.
- VIREY J.J. 1828. Historia obyczajów i instynktu zwierząt. Przeł. A. Kościński. T. 1-2. Zawadzki i Węcki, Warszawa.
- VIREY J.J. 1844. Historia obyczajów i zmyślności zwierząt. Przeł. A. Waga. T. 1-2. S. Orgielbrand, Warszawa.
- WAGA A. 1825. Postrzeżenia p. Chabrier względem lotu owadów. Astrea Pamiętnik Narodowy 1: 66-71.
- WAGA A. 1855, 1857. Sprawozdanie z podróży naturalistów odbytej w r. 1854 do Ojcowa. Biblioteka Warszawska 2: 142-172, 2: 161-227.
- WERCHRATSKI J. 1869. Jętka (*Ephemera albipennis?*). Spraw. Kom. Fizjogr. PAU 3: 153.
- WEYSSENHOFF J. 1946. Puszcza. Wydawnictwo Polskie „R. Wegner”, Poznań.
- WEYSSENHOFF J. 2003. Soból i panna. Kraków.
- WITOWSKI H. 1851. Historia naturalna. T. 1. Zoologia. Lwów.
- ZAN T. 1929. Z wygnania. Dziennik z lat 1824-1832. Wyd. M. Dunajówna. Rozprawy i materiały wydziału I TPN w Wilnie, 5(1).
- ŻEROMSKI S. 1949. Opowiadania. T. 2. Czytelnik, Warszawa.

Wstępne wyniki badań ważek gminy Skierbieszów

Katarzyna WYBRANIEC

Preliminary results of studies on the dragonflies of the Skierbieszów community. – 24 dragonfly species were recorded in the Skierbieszów community (the Lublin Upland, CE Poland) in the years 2004 and 2005. The most interesting were: *Sympecma paedisca*, *Aeshna affinis*, *A. juncea*, *Libellula fulva*, *Sympetrum pedemontanum*.

Wstęp

Gmina Skierbieszów, o powierzchni 139 km², leży w powiecie zamojskim, ok. 20 km na południe od Krasnegostawu. Niemal cały jej obszar należy do Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego.

Teren gminy jest przede wszystkim zagospodarowany rolniczo. Przeważają tu uprawy: buraka cukrowego, pszenicy i rzepaku. Gmina Skierbieszów leży w dolinie dwóch rzek: Wolicy i Marianki. Ponadto znajduje się też tutaj duża liczba stawów hodowlanych. Lasy w zajmują tu 14% powierzchni (SKIERBIESZÓW...).

Gmina Skierbieszów nie była dotąd badana odonatologicznie. Wydaje się ona także obiektem

dobrym do analizy wpływu intensywnego rolnictwa na faunę ważek. Skłoniło to autorkę do przeprowadzenia badań faunistyczno-ekologicznych tego obszaru. W niniejszym tekście prezentowane są wstępne wyniki tych prac.

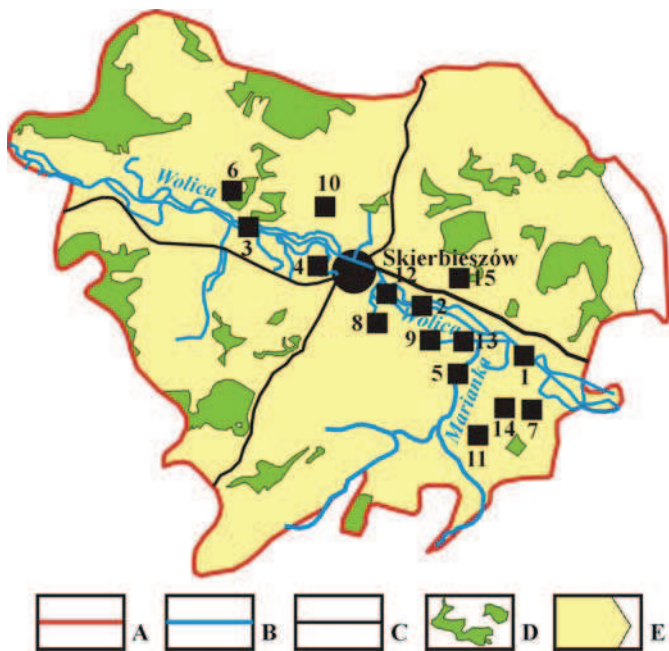
Metody i materiał

Materiał zbierano w latach 2004 i 2005. W roku 2004 podjęto wstępne rozpoznanie faunistyczne na kilku stanowiskach, prace w oku 2005 objęły już wszystkie wymienione poniżej stanowiska.

Badano 15 stanowisk leżących w kwadratach UTM FB63* i FB73#. Były to (Rys. 1):

1. rzeka Wolica przy młynie we wsi Hajowniki[#],
2. rzeka Wolica we wsi Lipina Nowa*,
3. rzeka Wolica we wsi Zawoda*,
4. rzeka Wolica w Skierbieszowie*,
5. rzeka Marianka we wsi Iłowiec[#],
6. stawy hodowlane w Zawodzie*,
7. stawy hodowlane w Hajownikach[#],
8. staw hodowlany w Lipinie Nowej*,

9. stawy hodowlane przed Hajownikami*,
10. staw hodowlany przy młynie w Hajownikach*,
11. staw hodowlany w Howcu[#],
12. strumień łąkowy w Lipinie Nowej*,
13. kanał przy stawach przed Hajownikami[#],
14. kanał przy stawach w Hajownikach[#],
15. droga leśna we wsi Lipina Nowa[#].

Rys. 1. Teren badań i stanowiska: A. granice gminy, B. rzeki, C. główne drogi, D. lasy, E. teren Skierbieszowskiego P.K.

Fig. 1. Study area and localities: A. borders of the Skierbieszów community, B. rivers, C. main roads, D – forests, E – area of the Skierbieszowski Landscape Park.

Podczas badań odławiano imagines, które po przyżyciowej identyfikacji uwalniano; pojedyncze egzemplarze odławiano do celów dowodowych. Zbierano też wylinki. W sumie zebrano 30 imagines oraz 20 wylinek.

Wyniki i dyskusja

Dotychczas stwierdzono w gminie Skierbieszów 24 gatunków ważek. Poniżej krótko omówiono ich występowanie.

***Calopteryx virgo* (L.)** – gatunek często spotykany, przede wszystkim nad rzekami, niekiedy był obserwowany nad wodami stojącymi. Najliczniejsze populacje odnotowano w miesiącach czerwcu i lipcu. Zdecydowanie częściej był on spotykany nad wodami płynącymi szybciej. W czerwcu odnotowano dość liczne występowanie na drodze leśnej we wsi Lipina Nowa. Odnotowany na stanowiskach: 1-5, 8, 12, 15.

***Calopteryx splendens* (Harr.)** – gatunek występujący często. Rozmieszczenie jak u *C. virgo*. Odnotowany na stanowiskach: 1-5, 12 i 15.

***Sympecma paedisca* (Brauer)** – gatunek ten wydaje się rzadki na terenie badań, był obserwowany tylko na stanowisku nr 6.

***Lestes sponsa* (Hansem.)** – obserwowana jedynie nad wodami stojącymi. Jej obecność stwierdzono tylko na dwóch stanowiskach: 6 i 9.

***Lestes virens* (Charp.)** – gatunek obserwowany także tylko nad wodami stojącymi. Odnotowany na stanowiskach: 6, 9 i 11.

***Platycnemis pennipes* (Pall.)** – gatunek prawdopodobnie występujący często, nad stawami obserwowano liczniejsze populacje, niż nad rzekami. Odnotowany na stanowiskach: 1, 2, 4, 6, 7, 9, 11, 13, 14.

***Ischnura elegans* (Vander L.)** – gatunek obserwowany przede wszystkim nad stawami, w bardzo dużej liczbie osobników. Odnotowany na stanowiskach: 6-11, 13, 14.

***Coenagrion puella* (L.)** – gatunek pospolity na terenie badań, spotykany zarówno nad rzekami jak i nad stawami. Odnotowany na stanowiskach: 1-4, 6-11, 13, 14.

***Coenagrion pulchellum* (Vander L.)** – podobnie jak *Coenagrion puella* gatunek spotykany często. Odnotowany na stanowiskach: 1-4, 6-11, 13, 14.

***Erythromma najas* (Hansem.)** – gatunek obserwowany dotychczas tylko na stanowisku nr 7. Odnotowano zaledwie 10 osobników, w tym także tandemy i samice składające jaja.

***Gomphus vulgatissimus* (L.)** – uzyskane dane wskazują, że jest to gatunek niezbyt częsty, związany z rzekami o dnie piaszczystym. Nie odnotowano go nad wodami stojącymi. Populacje zazwyczaj nieliczne. Odnotowano go na stanowiskach: 2-4, 15.

***Aeshna affinis* Vander L.** – gatunek obserwowany tylko na dwóch 2 i 9, na każdym po jednym osobniku.

***Aeshna cyanea* (O.F. Müll.)** – gatunek liczny zarówno nad rzekami jak i nad wodami stojącymi. Obserwowane populacje zawsze były dość liczne. Odnotowany na stanowiskach: 2-4, 6, 7, 9, 11, 13, 15.

***Aeshna juncea* (L.)** – gatunek odnotowany tylko dwukrotnie. Liczne osobniki obserwowano tylko na stanowisku 9, gdzie odnotowano także tandemy. Jedną samicę znaleziono także na drodze z dala od zbiornika wodnego (stanowisko 15).

Aeshna mixta Latr. – gatunek obserwowany nad pięcioma stanowiskami (2, 7-9, 11), populacje niezbyt liczne.

Anax imperator Leach – gatunek obserwowany nad stawami na stanowiskach 9 i 11. Odnotowano tylko pojedyncze osobniki.

Somatochlora flavomaculata (Vander L.) – gatunek bardzo rzadki, obserwowany tylko raz nad rzeką Wolicą (stanowisko 2). Odnotowano dwa osobniki.

Libellula depressa L. – gatunek związany z wodami stojącymi. Obserwowany tylko na stanowisku 6.

Libellula fulva (O.F. Müll.) – liczną populację tego gatunku odnotowano na jednym stanowisku nad rzeką Wolicą (stanowisko nr 2).

Sympetrum danae (Sulz.) – gatunek odnotowany na wszystkich stanowiskach.

Sympetrum flaveolum (L.) – gatunek obserwowany przede wszystkim nad rzekami, populacje bardzo liczne. Odnotowany na stanowiskach: 2-4, 7-9, 13, 14.

Sympetrum pedemontanum (All.) – gatunek obserwowany tylko raz na stanowisku 12. Związany z wodami bieżącymi.

Sympetrum sanguineum (O.F. Müll.) – gatunek obserwowany na wszystkich stanowiskach, populacje zawsze bardzo liczne.

Sympetrum vulgatum (L.) – gatunek podobnie jak poprzedni – bardzo liczny i pospolity.

Z dotychczas uzyskanych danych wynika, że do najpospolitszych ważek badanego terenu należą: *Calopteryx virgo*, *C. splendens*, *Platycnemis pennipes*, *Ischnura elegans*, *Coenagrion puella*, *C. pulchellum*, *Aeshna cyanea*, *A. mixta*, *Sympetrum danae*, *S. sanguineum* i *Sympetrum vulgatum*.

Natomiast najrzadziej obserwowano *Sympecma paedisca*, którą stwierdzono wiosną nad stawami w miejscowości Zawoda. Tylko na jednym stanowisku, nad stawami w miejscowości Hajow-

niki, obserwowano *Erythromma najas*. W połowie lipca nad rzeką Wolicą w miejscowości Lipina Nowa stwierdzono *Somatochlora flavomaculata*, której nie spotkano na żadnym innym stanowisku. Do rzadkich gatunków na tym terenie należy też *Sympetrum pedemontanum*, który występował w sierpniu nad ciekim łąkowym ok. 100 m poniżej jego źródła, w miejscowości Lipina Nowa. Nie został on stwierdzony na innych stanowiskach.

Na szczególną uwagę zasługuje również *Libellula fulva* stwierdzona nad rzeką Wolicą w miejscowości Lipina Nowa. Na Czerwonej liście województwa lubelskiego (BUCZYŃSKI 1999) posiada ona kategorię R.

Tereny Polski intensywnie gospodarowane rolniczo są jak do tej pory bardzo słabo poznane pod względem odonatologicznych. Badania na podobnym terenie były prowadzone w Krzczonowskim Parku Krajobrazowym przez BUCZYŃSKIEGO (2001).

W Krzczonowskim Parku Krajobrazowym odnotowano 37 gatunków ważek, natomiast w gminie Skierbieszów zaledwie 24 gatunki. Różnica ta wynika prawdopodobnie z tego, iż są to wstępne wyniki badań, a dalsza praca na terenie gminy przyniesie nowe obserwacje. Zaskakujący jest jednak brak na tym terenie *Libellula quadrimaculata*. Prawdopodobnie gatunek ten występuje w niewielkiej liczbie osobników i dlatego też nie został dotychczas zaobserwowany.

Piśmiennictwo

BUCZYŃSKI P. 1999. Wykaz i „Czerwona lista” ważek (*Insecta: Odonata*) województwa lubelskiego. Chrońmy Przyrodę Ojczystą, Kraków, 55 (6): 23-39.

BUCZYŃSKI P. 2001. Ważki (*Insecta: Odonata*) Krzczonowskiego Parku Krajobrazowego. Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody, 20 (1): 63-78.

SKIERBIESZÓW zaprasza (folder turystyczny).

ISSN 1733-8239

Odonatrix

Biuletyn Sekcji Odonatologicznej Polskiego Towarzystwa Entomologicznego
Bulletin of the Odonatological Section of the Polish Entomological Society

---

Rok 2, numer 1 (styczeń 2006)

Polskie Towarzystwo Entomologiczne – Sekcja Odonatologiczna
Zakład Zoologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie